

УДК 330.342(477)

КОНСТИТУЦІЙНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Юлія Андрушко

студентка II курсу,

Науковий керівник: **Наталія Павленчик**

д-р екон. наук, професор

завідувач кафедри економіки та менеджменту

Львівський державний університет

фізичної культури імені Івана Боберського

Загальне сприйняття Конституції України як до основоположного акту, в якому визначено фундаментальні засади та принципи розвитку суспільного ладу, ставить перед дослідником у галузі конституційного права цілком справедливу та логічно обґрунтовану проблему, що пов'язана з аналізом окремих складових елементів суспільного ладу, які за визначенням несуть на собі відбиток закріплених Конституцією норм.

Відомо, що одним з основних складників суспільного ладу є його економічна підсистема. Як зазначає В. Погорілко, в організаційному плані суспільний лад становить собою «певну систему, або систему систем суспільства», складниками якої виступають політична, економічна, соціальна і культурна (духовна, ідеологічна) системи суспільства. Водночас економічну систему тлумачать як сукупність основних форм власності й економічної (господарської) діяльності. Окрім того, на сьогодні в системі науки конституційного права окремі дослідники навіть виокремлюють таку специфічну галузь як «конституційна економіка», предметом дослідження якої є вивчення принципів конституційної організації економічних відносин, а також впливу конституційного права на розвиток економічної системи. За таких умов зв'язок між нормами Конституції та розвитком економічних відносин існує не лише на теоретичному, але й на практичному рівні, оскільки конституції можуть як сприяти економічному розвитку, так і навпаки – стримувати його, консервувати регресивні форми економічних відносин [1].

Науково-теоретична і практична актуальність пропонованого дослідження конституційних основ розвитку економічної системи України зумовлена декількома причинами [2].

По-перше, сьогодні дедалі частіше лунають закиди в непослідовності та невизначеності економічної політики Української держави. Звісно, у такому разі можна сказати, що це питання не входить до сфери вивчення науки конституційного права. Як нам видається, таке твердження не є зовсім коректним. Адже звинувачення в непослідовності економічної політики, стагнації економічного розвитку, неналежному рівні розвитку економічних відносин до певної міри є спрямованими й до того, що ми характеризуємо поняттям конституційних основ розвитку економічної системи суспільства. У цьому сенсі для нас гранично важливо чітко усвідомлювати якою мірою є справедливим закид на бік Конституції України, що у ній, мовляв, недостатньо точно визначено ці основи або що властиві для неї приписи можна доволі широко інтерпретувати [3].

По-друге, сьогодні в середовищі фахівців поступово стверджується переконання в тому, що гармонійний розвиток українського суспільства неможливий, якщо й надалі увага приділятиметься тільки якомусь одному із складників суспільного ладу (як правило, пріоритетним складником суспільного ладу вважали саме політичну, а не економічну чи соціальну систему). У контексті чого особливої актуальності набуває адекватне осмислення ролі Конституції України як основоположного акту, в якому закладено фундаментальні принципи і норми, які завдають стратегічний вектор правового розвитку всієї сукупності економічних відносин, а також тих відносин, які виникають у контексті реалізації та захисту економічних прав людини і громадянина [3].

І, нарешті, по-третє, не можна не погодитися з тим, що розвиток соціальної сфери та соціальних відносин значною мірою залежить від того, в який спосіб та наскільки успішно розвиватимуться економічними відносинами і чи буде держава економічно спроможною забезпечувати ті високі соціальні стандарти, які встановлені чинною Конституцією України [3].

Важливим конституційним підкріпленням положення про плюралізм економічного ладу України є норми частини 3 статті 42 Конституції України, відповідно якої держава забезпечує захист конкуренції у підприємницькій діяльності, не допускає дій, спрямованих на зловживання монополістичним становищем на ринку, неправомірного обмеження конкуренції та недобросовісної конкуренції. Водночас усі щойно названі поняття знайшли своє безпосереднє відображення в чинному законодавстві. Зокрема, варто вказати на Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11 січня 2001 року, який визначає правові засади підтримки та захисту економічної конкуренції, обмеження монополізму в господарській діяльності і спрямований на забезпечення ефективного функціонування економіки України на основі розвитку конкурентних відносин. Нагадаємо, що в статті 4 цього закону чітко вказано, що: а) державна політика у сфері розвитку економічної конкуренції та обмеження монополізму в господарській діяльності, здійснення заходів щодо демонополізації економіки, фінансової, матеріально-технічної, інформаційної, консультативної та іншої підтримки суб'єктів господарювання, які сприяють розвитку конкуренції, здійснюється уповноваженими органами державної влади, органами місцевого самоврядування та органами адміністративно-господарського управління та контролю; б) суб'єкти господарювання, органи влади, органи місцевого самоврядування, а також органи адміністративно-господарського управління та контролю зобов'язані сприяти розвитку конкуренції та не вчиняти будь-яких неправомірних дій, які можуть мати негативний вплив на конкуренцію; в) державний контроль за додержанням законодавства про захист економічної конкуренції, захист інтересів суб'єктів господарювання та споживачів від його порушень здійснюють органи Антимонопольного комітету України. Так само не можна обійти увагою Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 року, який застосовують до відносин, у яких беруть участь суб'єкти господарювання(підприємці), їх об'єднання, а також органи державної влади, громадяни, юридичні особи та їх об'єднання, що не є суб'єктами господарювання(підприємцями), у зв'язку з недобросовісною конкуренцією,

зокрема у разі вчинення ними дій за межами України, якщо ці дії мають негативний вплив на конкуренцію на її території [4].

Ключові слова: Конституція, Конституція України, економічна система, основи розвитку.

Список використаних джерел

1. Конституційне право України / за ред. В. Я. Тація, В. Ф. Погорілка, Ю. М. Тодики. – Київ, 1999. – С. 92.
2. Мишин А. А. Конституционное (государственное) право зарубежных стран. – Москва, 2006. – С. 326–331.
3. Конституции государств Европы: В 3 т. / под общ. ред. Л. А. Окунькова. – Москва, 2001. – Т. 1. – С.585.
4. Конституции государств Европы : в 3 т. / под общ. ред. Л. А. Окунькова. – Москва, 2001. – Т. 2. – С.111.